

До протоколу № 217
від 06 жовтня 2026 року

ВИСНОВОК
до проєкту Закону України
про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення освітніх
прав корінних народів України та осіб, які належать до національних
меншин (спільнот) України

(реєстр. № 16119 від 01.10.2026)

Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій за дорученням Голови Верховної Ради України 06 жовтня 2026 року на своєму засіданні (протокол № 217) розглянув в межах предметів свого відання проєкт Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення освітніх прав корінних народів України та осіб, які належать до національних меншин (спільнот) України» (реєстр. № 16119 від 01.10.2026), поданий народним депутатом України Стефанчуком Р.О. та іншими народними депутатами України, і зазначає таке.

Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій визначений головним з опрацювання цього законопроекту.

У пояснювальній записці до законопроекту визначено, що метою прийняття акта є створення належних умов для підвищення якості навчання державною мовою та мовами національних меншин (спільнот) України та корінних народів України шляхом удосконалення законодавчого регулювання освітніх прав відповідних осіб, забезпечення можливості використання мов національних меншин (спільнот) України та корінних народів України в освітньому процесі поряд із державною мовою, а також врахування їхніх мовних, культурних та освітніх потреб.

Підставою для розроблення проєкту акта є операційна ціль 7.1 стратегічної цілі 7 Плану заходів щодо захисту прав осіб, які належать до національних меншин (спільнот) України, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 травня 2025 року № 475-р «Деякі питання забезпечення переговорного процесу про вступ України до Європейського Союзу за кластером 1 “Основи процесу вступу до ЄС”».

Проектом акта пропонується внести відповідні зміни до законів України «Про освіту», «Про забезпечення функціонування української мови як державної» та «Про повну загальну середню освіту», якими, зокрема, визначаються особливості використання відповідних мов в освітньому процесі

та комунікації, передбачається можливість надання закладам загальної середньої освіти статусу закладу загальної середньої освіти національної меншини (спільноти) України або статусу закладу загальної середньої освіти корінного народу України, врахування культурних особливостей відповідних національних меншин (спільнот) та корінних народів в освітніх програмах, гарантується продовження навчання відповідною мовою у разі реорганізації чи ліквідації закладу, а також можливість отримання завдань зовнішнього оцінювання та вступних випробувань у перекладі відповідною мовою.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України висловлює такі основні зауваження до законопроекту.

1. Щодо використаної у законопроекті термінології, ГНЕУ зазначає, що окремі його положення не відповідають вимогам юридичної визначеності та допускають неоднозначне тлумачення. Зокрема, із положень законопроекту незрозуміло, який зміст вкладається у поняття **«територія суб'єкта освітньої діяльності»** (нова редакція абз. 1 ч. 1 ст. 7 Закону України «Про освіту», нова редакція абз. 1 ч. 1 ст. 21 Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної», нова редакція ч. 1 ст. 5 Закону України «Про повну загальну середню освіту»).

При цьому законопроект не визначає меж такої території та не дає однозначної відповіді на питання, чи охоплюються цим поняттям, зокрема, гуртожитки, спортивні майданчики, прилеглі до закладу території, а також місця проведення позакласних заходів. З огляду на зазначене, вбачається доцільним конкретизувати зміст поняття «територія суб'єкта освітньої діяльності».

2. Потребує обґрунтування встановлення різних вимог щодо володіння державною мовою керівниками закладів освіти залежно від форми власності закладу. Зокрема, *пунктом 3 розділу II «Прикінцевих положень»* законопроекту передбачається звільнення від такої вимоги керівників приватних закладів освіти, в яких функціонують класи (групи) з навчанням мовою корінного народу України або мовою національної меншини (спільноти) України, яка є офіційною мовою Європейського Союзу, тоді як для керівників державних, комунальних та корпоративних закладів освіти така вимога зберігається. При цьому відповідно до частини сьомої статті 22 Закону України «Про освіту» заклади освіти всіх форм власності мають рівні права і обов'язки у провадженні освітньої діяльності.

3. Законопроектом не визначено порядку набуття закладом загальної середньої освіти статусу закладу загальної середньої освіти національної меншини (спільноти) України або корінного народу України та не передбачено доручення Кабінету Міністрів України щодо розроблення такого порядку, що не забезпечує завершеного правового механізму реалізації відповідних положень.

Крім того, потребує уточнення посилення у запропонованій нормі на статті 32, 33 Закону України «Про повну загальну середню освіту», зокрема на статтю 33, яка визначає вимоги до установчих документів закладу, а не порядок набуття ним відповідного статусу. (абз. 2 нової ч. 8 та абз. 1 нової ч. 9 ст. 31 Закону України «Про повну загальну середню освіту»).

4. Потребують уточнення положення законопроекту щодо використання мов корінних народів та національних меншин (спільнот) України під час **«інших форм комунікації»** в приміщеннях та на території суб'єкта освітньої діяльності.

Зокрема, потребує обґрунтування доцільність передбаченої можливості використання відповідних мов під час «інших форм комунікації між здобувачами освіти», оскільки чинне законодавство визначає мову освітнього процесу, а дія Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» відповідно до частини другої статті 2 не поширюється на сферу приватного спілкування.

Крім того, запропоноване положення в частині використання мов корінних народів України та національних меншин (спільнот) України під час «інших форм комунікації» педагогічних працівників із здобувачами освіти не повною мірою узгоджується з вимогами п. 14 ч. 1 ст. 9 Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» щодо володіння та застосування державної мови педагогічними працівниками під час виконання службових обов'язків та потребує уточнення з метою узгодження з наведеними вимогами Закону.

5. Потребують уточнення положення щодо обов'язку керівника або заступника керівника закладу національної меншини (спільноти) чи корінного народу володіти відповідною мовою, оскільки **не визначено рівень володіння мовою, спосіб його підтвердження та перехідний період** для осіб, які вже обіймають відповідні посади (*абз. 5 нової ч. 8 та абз. 3 нової ч. 9 ст. 31 Закону України «Про повну загальну середню освіту»*).

6. Потребує перегляду запропонований строк набрання чинності Законом — «з дня, наступного за днем його опублікування», оскільки законопроектом Кабінету Міністрів України надається шестимісячний строк для приведення нормативно-правових актів у відповідність із Законом.

Міністерство освіти і науки України (далі – МОН України) підтримує його та не має пропозицій і зауважень до законопроекту.

Крім того, МОН України зазначає, що проект Закону відповідає євроінтеграційним зобов'язанням України у сфері освіти, передбаченим Главою 23 «Освіта, навчання та молодь» Розділу V «Економічне та галузеве співробітництво», Розділом II «Політичний діалог та реформи, політична асоціація, співробітництво та конвергенція у сфері зовнішньої та безпекової політики» Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифікованої Законом України від 16 вересня 2014 року №1678-VII, а також зобов'язанням, викладеним в установчих договорах Європейського Союзу, зокрема Договорі про Європейський Союз від 07 лютого 1992 року, Договорі про функціонування Європейського Союзу від 25 березня 1957 року, а також Хартії основоположних прав Європейського Союзу від 7 грудня 2000 року (2012/С 326/02).

Положення проекту Закону узгоджуються із завданнями Плану заходів

щодо захисту прав осіб, які належать до національних меншин (спільнот) України, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 травня 2025 року № 475-р «Деякі питання забезпечення переговорного процесу про вступ України до Європейського Союзу за кластером 1 “Основи процесу вступу до ЄС”» (зі змінами).

Також проєкт Закону сприятиме виконанню бенчмарка (ІВМ 23.16) «Продовження впровадження – відповідно до європейських стандартів – відповідних законів та зобов’язань щодо захисту прав осіб, які належать до національних меншин» розділу 23 «Верховенство права та основоположні права» кластера 1 «Основи» у межах переговорів щодо вступу України до ЄС.

Заслухавши інформацію Голови Комітету Сергія Бабака як одного із ініціаторів законопроекту, віцепрем’єр-міністра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України Всеволода Ченцова та широко обговоривши це питання, **Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій ухвалив:**

1. Рекомендувати Верховній Раді України:

1.1. Відповідно до частини третьої статті 93 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» включити проєкт Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення освітніх прав корінних народів України та осіб, які належать до національних меншин (спільнот) України» (реєстр. № 16119 від 01.10.2026), поданий народним депутатом України Стефанчуком Р.О. та іншими народними депутатами України, до порядку денного шістнадцятої сесії Верховної Ради України.

1.2. Відповідно до пункту 1 частини першої та частини 2 статті 114, статті 101 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» проєкт Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення освітніх прав корінних народів України та осіб, які належать до національних меншин (спільнот) України» (реєстр. № 16119 від 01.10.2026), поданий народним депутатом України Стефанчуком Р.О. та іншими народними депутатами України, визначити невідкладним і скоротити строки внесення альтернативних законопроектів до початку його розгляду та за результатами розгляду зазначеного законопроекту в першому читанні прийняти за основу та в цілому з необхідними техніко-юридичними правками.

2. Доповідачем на пленарному засіданні Верховної Ради України з цього питання визначити Голову Комітету з питань освіти, науки та інновацій Бабака С.В.

Голова Комітету

Сергій БАБАК

ЄАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
Підписувач: Бабак Сергій Віталійович
Сертифікат: 3FAA9288358EC00304000000660C3100EB20DB00
Дійсний до: 05.11.2026 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
04-24/3-2026/236085 від 06.10.2026

2359645